

Verbetering van de preventie van kindermishandeling

Academische Werkplaats Jeugd Twente

Wat is het?

Onderzoek naar mogelijkheden om het werken met richtlijnen kindermishandeling door professionals te verbeteren. Welke knelpunten ervaren hulpverleners in de jeugdgezondheidszorg (JGZ) bij vermoedens van kindermishandeling en hoe kunnen zij beter ondersteund worden?

Aanleiding

Binnen de jeugdgezondheidszorg bestaat sinds 2010 de richtlijn Secundaire Preventie Kindermishandeling. Deze richtlijn beschrijft activiteiten die JGZ-professionals dienen uit te voeren als zij kindermishandeling vermoeden. Zoals het in kaart brengen van signalen, de zorgen bespreken met ouders, collegiale consultatie vragen en op basis van de verzamelde informatie afwegen of een melding bij Veilig Thuis noodzakelijk is om de veiligheid van het kind te waarborgen. Het uitvoeren van deze activiteiten is sinds 2013 verplicht gesteld met de komst van de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Het onderzoek

Er is gekeken in hoeverre JGZ-professionals de 7 kernactiviteiten uit bovengenoemde richtlijn uitvoeren als zij kindermishandeling vermoeden en welke factoren daarbij een rol spelen. Daarbij is gebruik gemaakt van focusgroepinterviews met 14 JGZ-professionals uit de regio en een vragenlijst onder JGZ-professionals werkzaam in 17 JGZ-organisaties verspreid over Nederland. Eén specifieke aanbeveling uit deze JGZ-richtlijn, het consulteren van de aandachtsfunctionaris kindermishandeling, is uitgebreider onderzocht.

Daarnaast is – op basis van literatuuronderzoek en gesprekken met JGZ-professionals – een digitaal hulpmiddel ontwikkeld dat zicht geeft op de te nemen stappen bij een vermoeden van kindermishandeling. Per stap worden (achtergrond)informatie, hulpmiddelen en adviezen over zorgvuldige dossiervoering geboden. Onderzocht is in hoeverre het digitale hulpmiddel bijdraagt aan het vaker en sneller handelen bij vermoedens van kindermishandeling.

Tot slot is gekeken in hoeverre professionals uit de gemeente Almelo die met kinderen tot 4 jaar oud werken, informatie inwinnen als zij kindermishandeling vermoeden. Dit laatste onderzoek is uitgevoerd met vragenlijsten voor verschillende soorten professionals (waaronder JGZ-professionals, leidsters kinderopvang en huisartsen).

Resultaten

Het uitvoeren van activiteiten beschreven in de JGZ-richtlijn Secundaire Preventie Kindermishandeling door JGZ professionals bij kinderen waarbij kindermishandeling werd vermoed, varieerde tussen 22% (risico-inschatting op basis van beschermende en risicofactoren) en 43% (actie: hulp bieden, verwijzen of melden bij het Advies en Meldpunt Kindermishandeling). 'Gewoonte om de richtlijn te gebruiken' blijkt daarbij de belangrijkste voorspeller. Professionals voor wie het gebruik van de richtlijn meer een gewoonte was bij vermoedens van kindermishandeling voerden de kernaanbevelingen vaker uit. De keuze van JGZ-professionals om de aandachtsfunctionaris kindermishandeling te consulteren blijkt afhankelijk van sociale normen, bekendheid met de taken van de aandachtsfunctionaris en het simpelweg eraan denken, oftewel niet vergeten, om de aandachtsfunctionaris te consulteren. JGZ-professionals die vaker de aandachtsfunctionaris kindermishandeling consulteerden bij vermoedens van kindermishandeling, wonnen vaker advies in bij het AMK, en vroegen vaker follow-up informatie op na een verwijzing of melding bij het AMK.

Uit het vragenlijstonderzoek blijkt dat het ontwikkelde digitale hulpmiddel door 63% van de respondenten in de interventiegroep ten minste 1 keer is gebruikt. Er werden geen verschillen gevonden tussen de controle- en interventiegroep wat betreft de mate waarin professionals aanbevelingen uit de richtlijn uitvoerden. Wel bleken respondenten in de interventiegroep significant minder tijd te besteden aan het raadplegen van de inhoud van de JGZ-richtlijn. Bijna alle respondenten (97%) gaven aan te verwachten of te ervaren dat het hulpmiddel hen voordelen biedt.

Uit het vragenlijstonderzoek onder de verschillende type beroepskrachten die met kinderen tot 4 jaar oud werken in de gemeente Almelo, blijkt dat bij het inwinnen van informatie bij vermoedens van kindermishandeling, vooral professionals van de JGZ worden ingeschakeld.

Toepassing en toekomst

Praktijk

De digitale ondersteuning bij het werken met de JGZ-richtlijn kindermishandeling wordt momenteel gebruikt bij de GGD Twente.

De promovenda heeft deelgenomen aan een werkgroep van deskundigen die TNO adviseert bij het herschrijven van de JGZ-richtlijn Secundaire Preventie Kindermishandeling. De vernieuwde richtlijn is in 2016 gepubliceerd. De conclusies en de aanbevelingen uit het onderzoek zijn hierin meegenomen.

Met het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ) en ZonMw is gesproken over eventuele verdere ontwikkeling van het digitale instrument ten behoeve van deze herziene richtlijn. De uitkomsten van het onderzoek over het inwinnen van informatie bij vermoedens van kindermishandeling in de gemeente Almelo, en daaraan gekoppelde aanbevelingen, worden teruggekoppeld aan de deelnemende organisaties en de gemeente Almelo, waaronder de JGZ. De resultaten kunnen ook gebruikt worden in gesprekken over samenwerking bij vermoedens van kindermishandeling in andere gemeenten.

Opleidingen

De resultaten van de verschillende deelonderzoeken worden, gebundeld in een proefschrift, beschikbaar gesteld aan opleidingen in de JGZ en aan de Landelijke Vakgroep Aandachtsfunctionarissen Kindermishandeling (LVAK). De LVAK verzorgt trainingen aan aandachtsfunctionarissen kindermishandeling.

Beleid

Gemeenten hebben sinds 1 januari 2015 de verantwoordelijkheid om de preventie en aanpak van kindermishandeling lokaal goed te organiseren. In dit project is een handreiking op basis van goed geëvalueerde initiatieven en werkvormen opgesteld die gemeenten helpt bij de implementatie en borging van de meldcode 'Huiselijk geweld en Kindermishandeling' in het onderwijs en de voor- en buitenschoolse voorzieningen. Deze meldcode adviseert organisaties binnen de jeugdsector om een aandachtsfunctionaris aan te stellen. De ontwikkelde handreiking geeft inspiratie en concrete handvatten aan gemeenten waarmee zij het aanstellen van aandachtsfunctionarissen kunnen bevorderen en hun deskundigheid kunnen versterken.

Projectgegevens

Titel Verbetering van de preventie van kindermishandeling
Uitvoering door Academische Werkplaats Jeugd Twente

Contactgegevens

Magda Boere-Boonekamp
m.m.boere-boonekamp@utwente.nl
053 489 44 83

augustus 2017

Producten en publicaties

De resultaten van het uitgevoerde onderzoek naar de verbetering van preventie bij vermoedens van kindermishandeling worden verwerkt tot publicaties in internationale tijdschriften.

De publicaties zijn gebundeld in een proefschrift (2016).

- www.awjtwente.nl
- [Overzicht van publicaties op de website van de AWJTwente](#)
- Artikel in [Journal of Evaluation in Clinical Practice](#) (2014)
- Artikel in [Child Abuse and Neglect](#) (2015)
- [Handreiking aandachtsfunctionarissen kindermishandeling](#)